

Татјана Ђурин
Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду
tmiletin@nspoint.net

УДК 821.133,1.09 Rabelais F.
821.133.1.03=163.41 Vinaver S.
Оригиналан научни рад

РАБЛЕОВ НОМО ВИБЕНС И ПРЕВОЋЕЊЕ ПИЈАНКЕ

Пијани разговори, који заузимају цело пето поглавље прве књиге Раблеовог романа Гаргантуа и Пантагруел, представљају листу реплика уведених без реда, у складу са веселом, разузданом атмосфером славља које Незајаз приређује док се Гаргамела порађа. Ова звучна и енигматична листа велики је изазов за сваког преводиоца. У раду ће бити разматрани преводилачки поступци српског преводиоца, Станислава Винавера, као и улога мотива жеђи и винског хумора код Раблеа.

Кључне речи: Рабле, Винавер, превођење, вино, хумор, листа.

Улога пића, односно вина (јер Раблеови јунаци не пију ништа друго), једна је од кључних у роману. Многи Раблеови јунаци имају имена која потичу управо од речи везаних за пиће: Grandgousier, Gargantua, Gargamelle, Pantagruel, la Dive Bouteille, Vascub итд. Та важна улога пића у роману је представљена свеприсутним мотивом жеђи.¹ Гаргантуа ће, тако, целог живота бити жедан и целог живота ће пити. За разлику од оца, његов син Пантагруел, не само што је жедан, већ самом својом појавом и код других изазива жеђ.

Осим дивова, жедни су и пију и њихови пријатељи и сапутници: брат Јован, Гимнаст, Карпалим, Знајша и остали. Панургије, иако стално нуди вино другима и позива на пиће, сам ретко пије. Насупрот њему, брат Јован пије „богословски“ (Рабле 1989: I, 261). Са носом као пампур, калуђер никад не одбија чашицу (мада, у његовом случају, вино би пре требало мерити бурадима).

---

1 Чим се родио, Гаргантуа је био жедан и затражио да пије: „И чим се родило, оно не закмеча као остала деца: „Кме, кме!“ него јасно и гласно дрекну: „Дај да се пије, пије, пије!“ Као да је хтело цео свет да позове на пиће, и то се чуло по целој земљи, по Бесу и Вивареу, по Запоју и припоју.“ (Рабле 1989: I, 43).

Увек оран за пиће, он предлаже да се одмах ујутру почне са точењем вина, јер је то заправо лек.

Будући тако важан део живота Раблеових ликова, вино је свеприсутно и прати све гозбе у роману, а када га нема, ни јунаци више немају апетита. Тако је Панургије остао гладан кад је бежао из турског логора:

Кад сам сишао на улицу, видим дотрчали људи на пожар и сипају силну воду да га угасе. Па, видећи ме онако упола печена, смилују се на мене, наравно, и исполивају ме свом оном водом, и то ме добро освежи и не мало ми помогне; онда ми даду и нешто хране, само ја ни залагаја, јер немаш чиме честито да залијеш; зна се адет њихов, само воду дају. (Рабле 1989: I, 210-211)

Мотив жеђи код Раблеа може да се тумачи, и тумачен је, као жеђ за знањем, за откривањем, за истином, што и јесте у складу са идејама епохе у којој је Рабле живео. И заиста, Раблеови јунаци су стално у потрази за одговорима, у потрази која их на крају одводи на немирно и опасно море, да по бескрајном океану траже Пророчиште Божанске Боце. Коначни одговор, ТРИНКАЈ, вратиће их, међутим, на почетак, на жеђ која се гаси пићем, и никако другачије.

У свом роману, и не само поводом пића, Рабле стално наизменично успоставља и руши равнотежу између духа и тела човековог, тако да, колико год можда била метафизичка, жеђ Раблеових јунака је и физичка. А начин да се утоли таква физичка жеђ је само један – пијанка!

Као и великих гозби, и великих пијанки у роману има десет. Иако Раблеовим јунацима није потребан неки посебан повод за пиће, вино се најчешће нуди у знак добродошлице. Пићем се јунаци охрабрују пред битку, нарочито плашљиви Панургије, а непријатељи пију зато што су на то приморани. Исто тако, Гаргантуина и Пантагруелова дружина добрим вином често прославља победу или добро обављен посао.

Ипак, једна од ових пијанки нарочито се истиче у роману, по својој форми, веселости и изузетној звучности: Пијани разговори (Рабле 1989: I, 38-42; Rabelais 1995: 70-76)² који заузимају цело пето поглавље Гаргантуе

2 Сви наводи и примери из Раблеовог романа преузети су из Rabelais (1995). *Œuvres*

представљају листу реплика уведених без реда, у складу са веселом, разузданом атмосфером гозбе коју Незајаз приређује док се Гаргамела порађа.³

Будући врхунац веселог и звонког винског хумора код Раблеа, пијанка поводом Гаргантуиног рођења представља велики изазов за преводиоца.

Српски превод Раблеовог винског хумора нарочито је звучан: речи које наш преводилац, Станислав Винавер, бира и комбинује стварају ономатопеје гутања, сркања, клокотања, звецкања пехарима. Највећи део текста представља адекватан дослован превод који преноси и основни Раблеов тон, било да је он афектиран, подругљив, озбиљан или комичан. Приликом превођења, осим адекватног дословног превода, Винавер користи за њега уобичајене преводилачке поступке: супституцију, вишеструки превод, компензацију, етноцентричан превод, неологизме, описан превод, делимичан превод, превод-објашњење, испуштање итд.

Пијани разговори у изворном тексту садрже 105 реплика, док их у Винаверовом преводу има 104. Адекватно и дословно је преведено њих 77.⁴ Међу њима има реплика изговорених језиком правника, попут:

Ко то каже да ја само по овлашћењу пијем? (Рабле I: 39)

Quoy! je ne boy que par procuration? (Rabelais: 72)

Или:

Жалим се на злоупотребу жеђи. Чиним призив. Паже, запиши жалбу, да буде како треба. (Рабле I: 40)

---

complètes. Édition établie par Guy Demerson. Paris: Seuil (даље у тексту: Rabelais), односно из Винаверовог превода Рабле, Франсоа (1989). Гаргантуа и Пантагруел. Прев. Станислав Винавер. Београд: Самостално преводилачко издање К. Винавера, С. Винавера и др. (даље у тексту: Рабле I).

- 3 Управо због тога Михаил Бахтин Пијане разговоре назива карневалским симпозионом: „У њему нема спољашње логичке доследности, нема сједињавајуће апстрактне идеје или проблема (као у класичним симпозионима). Али он се одликује дубоким унутрашњим јединством. Реч је о јединственој и до најситнијих појединости гротескној игри снижавањима. Готово свака реплика садржи неку формулу високога плана – црквену, литургијску, филозофску, јуридичку, или пак реч Светога писма које се примењују при пијењу и једењу. Разговор се, у суштини, води само о две ствари: о изнутрици бикова која се једе, и о вину којим се те изнутрице заливају. Али, то материјално-телесно «доле» травестира се у слику и формуле светог и духовног «горе».“ (Бахтин 1978: 241)
- 4 Адекватан дослован превод је превод у којем постоји максимално могуће поклапање значења, форме и ефекта.

Je me porte pour appellant de soif comme d'abus. Paige, relieve mon appel en forme. (Rabelais: 74)

Овај последњи попилица жали се на то да му је чаша празна, а Винавер уместо данас уобичајеног улажем жалбу, у преводу користи архаични израз чиним призив.

Неки међу говорницима су схоластичари, или бар студенти теологије, и познаваоци средњовековне филозофије. Тако се у Пијаним разговорима помиње теолог Jérôme de Hangest, схоластичар и бранилац правоверја, односно његова докторска дисертација о апетиту, метафори за жељу, која је овде бурлескно дословно схваћена, и на коју се надовезује „филозофија“ пијанаца:

Једеш ли, апетит дође с јелом, казао је Анђелко из Манса; а ја велим: жеђ прође с пићем. (Рабле I: 41)

L'appetit vient en mangeant, disoyt Angest on Mans; la soif s'en va en beuvant. (Rabelais: 76)

Међу Незајазовим званицама су и увек орни за пиће, разуздани и облапорни калуђери, најчешће фрањевци, једна од омиљених мета Раблеовог хумора. Они пију због, али и из молитвеника, угледајући се на настојника (гвардијана) свог самостана:

Пијем само у одређене сате, као папина мазга.

Ја само из боце молитвене, као добри отац настојатељ. (Рабле I: 39)

Je ne boy que à mes heures, comme la mulle du pape.

Je ne boy que en mon breviaire, comme un beau pere guardian.

(Rabelais: 70)⁵

5 Лазар Сенан утврдио је да су заиста постојале боце (пљоске) у облику молитвеника, тако да молитвеник, односно служење мисе (певање, пре свега) суши уста и изазива жеђ, али, као боца, ту жеђ молитвеник може и да утоли. (Rabelais 1994: 114)

У „разговору“ пијаних званица често се чују пословице, пословични изрази и алузије на народна веровања и обичаје. Пословична склоност темплара и Бретонаца ка пићу тако је нашла место у Раблеовом роману:

Лочем као храмовник. (Рабле I: 40)

Je boy comme un templier. (Rabelais: 74)

Као у Бретањи! (Рабле I: 42)

A la mode de Bretagne! (Rabelais: 76)

Тадашњи обичај нагињања главом у једну страну (ка једном уху) у знак одобравања (код одабира вина или тканине), односно наизменичног нагињања на једну или другу страну (ка оба уха) у знак одбијања, неодобравања, Рабле такође уноси у Пијане разговоре:

Богме, на једно је уво и од добре је чоје! (Рабле I: 41)

Hen, hen! il est à une oreille, bien drappé et de bonne laine.
(Rabelais: 76)

Највећи број реплика се свакако односи на сам чин пијења:

Натегни! – Додај! – Редом! – Мешај! (Рабле I: 38)

Tire! – Baille! – Tourne! – Brouille! (Rabelais: 70)

Затим на жеђ:

Шта је најпре било, жеђ или локање?

Жеђ, јер док је свет био невин, ко би пио да није жедан? (Рабле I: 39)

Qui feut premier, soif ou beuverye?

Soif. Car qui eust beu sans soif durant le temps de innocence?
(Rabelais: 70-72)

Потом на вино које жеђ гаси:

Ово вино иде право у жиле, за пиш ништа не остаје. (Рабле I: 39)

Cestuy entre dedans les venes: la pissotiere n'y aura rien! (Rabelais: 72)

Белога! Сипај све, сипај дођавола! Сипај и пресипај; језик ми се љушти. (Рабле I: 41)

Du blanc! verse tout, verse de par le diable! Verse deçà, tout plein! la langue me pelle. (Rabelais: 76)

И коначно, на значај пића (вина) у животу човека:

Ја се квасим, ја се влажим, ја пијем, јер се бојим да ћу умрети.

Само пиј, па никад нећеш умрети. (Рабле I: 39)

Je mouille, je humecte, je boy, et tout de peur de mourir.

Beuvez tousjours, vous ne mourrez jamais. (Rabelais: 72)

Будући да 74% реплика представља дослован адекватан превод, остали преводачки поступци заступљени су малим бројем примера.

Делимично је преведена реплика:

Камен азбест, непрогорник, не може да прегори, као ни моја жеђ. (Рабле I: 41)

La pierre dicte ασβεστος n'est plus inextinguible que la soif de ma paternité. (Rabelais: 74-76)

У преводу је изостављена алузија на фрањевце садржана у речи *paternité*.

Неке реплике преведене су адекватно, али је промењен језички регистар изворног текста. Реплика *Produiz moy du claret, verre pleurant* (Rabelais: 72), припада жаргону правника, те би превод могао да гласи: Предочи ми ружице, препуни чашу. Винавер, међутим, преводи обичним „кафанским“ жаргоном: Дај ружице, нек се прелије (Рабле I: 38).

Неке реплике су преведене адекватно, али са извесним модификацијама изворног текста, најчешће да би се избегло неразумевање. На питање шта је пре настало, жеђ или локање, један од присутних одговара:

Локање, - јер *privatio presupponit habitum*. Ја сам стручан.

Facundi calices quem non facere disertum. (Рабле I: 39)

Beuverye. Car privatio presupponit habitum. Je suys clerc: Faecundi calices quem non facere disertum. (Rabelais: 72)

Прва латинска реченица представља једну од максима схоластичке филозофије (лишавање претпоставља имање) коју свакако мора да зна један клерик. Винаверов попилица се не изјашњава отворено као клерик, већ каже Ја сам стручан, чиме преводилац избегава објашњавање термина.

На неким местима Винавер преводи адекватно, али је превод појачан, експресивнији:

Ово је вино из Девинијера, грожђенца дробна! (Рабле I: 41)

C'est de la Deviniere, c'est vin pineau. (Rabelais: 76)

Рабле овде поново помиње свој родни крај и имање његових родитеља (Deviniere), на којем су гајили бели пино, који попилице толико воле и хвале. У српском преводу, чини се, ово вино је још вољеније – тепа му се, те постаје вино од грожђенца дробна.

У другом примеру, *Net, net, à ce pyot!* (Rabelais: 76), уобичајени, свакодневни назив за обично вино (без порекла), *pyot*, појачан је, тако да у преводу постаје слат. Дај ми оне сласти тамо! (Рабле I: 42) узвикује Винаверов попилица пред крај Пијаних разговора, толико пијан, да му више није важан квалитет онога што пије.

Преводећи, Винавер понекад објашњава, уноси објашњења у сам текст и на тај начин га проширује, попут реплике *O les beuveurs! O les alterez!* (Rabelais: 76) (О, пијанци! О, ожеднели!), која је у преводу представљена са две реченице међу којима постоји узрочно-последична веза: Е баш смо пијанице! И све то због те проклете жеђи! (Рабле I: 41) Или, кратка реплика коју један од гостију упућује пажу-виноточи, *A la cardinale!* (Rabelais: 76), где се црно (код Француза, црвено) вино повезује са црвеном кардиналском одором. Винавер и овде додаје објашњење: По кардиналски, црвенога! (Рабле I: 41)

Једна реплика у преводу је изостављена (*Ventre saint Quenet! parlons de boire.* (Rabelais: 70) - Трбуха ми светог Кенета, причајмо о пићу!), једну је преводилац додао (Зна, како се капе кроје!) (Рабле I: 41), а једна реплика је, чини се, погрешно преведена. *Je souloys jadis boyre tout; maintenant je n'y laisse*

rien. (Rabelais: 74), значило би: Некада сам имао обичај да попијем све, а сада не остављам ништа. Бурлескна мудрост особе која је очигледно претерала с пићем, и која сасвим приличи оваквој пијанци. Својим преводом, међутим, Винавер реплику са плана пића преноси на план јела: Некада сам само локао, а сад богме умем и да смажем! (Рабле I: 40)

Сви остали примери одступања од дословног превода учествују у некој врсти Раблеових игара речима и звуком. У изворном тексту таквих игара има 22, а у Винаверовом преводу 18. У 16 случајева игре речима и звуком поклапају се у француском и српском тексту.

Једна од таквих игара речима је парономазија у примеру *Voire*. – *Ventre saint Quenet! parlons de boire*. (Rabelais: 70) Будући да дослован превод на српском језику не би пренео и игру речи, Винавер замењује: Који ти је јад, друго? – *Знам за јадац!* (Рабле I: 39) Псовку са измишљеним Раблеовим свецем наш преводилац замењује српским обичајем – ломити јадац – стварајући тако сопствену парономазију: јад-јадац.

Друга Раблеова игра заснована је на полисемичности глагола *entonner*, запевати, али и сипати (вино) у буре, и именицом *entonnoir*, левак: *Chantons, bevons, un motet entonnons*. – *Où est mon entonnoir?* (Rabelais: 72) Винавер најпре преводи ритам који ствара рима на *–ons* у глаголима (1. лице множине императива), а затим полисемичност глагола *entonner* замењује парономазијом тропар-тропа:

Ко не пева и не пије, боље да га није. Дај да запевамо тропар.

Ја сам тропа! (Рабле I: 39)

Опсцену игру речи са именицама *flacon*, флашица, (реч садржи у себи именицу *con*, назив за женски полни орган) и *viz* (алузија на *vit*, мушки уд), у реплици *Grande, car bouteille est fermée à bouchon et flacon à viz*. (Rabelais: 72), Винавер, не могавши да је пренесе, замењује игром звуковима, и ствара комични ефекат гомилајући алитерације (З, В, Р, Ч): Огромна. Боца се затвара затварачем, врч заврчем. (Рабле I: 40)

На неким местима Винавер ствара риму које у изворном тексту нема:

Наши стари су локали, лонце пуне испијали.

Доста срања и урлања, пијмо! (Рабле I: 40)

Звучне, римоване Раблеове реченице највећим делом су римоване и у српском тексту, попут:

Le grand Dieu feist les planettes et nous faisons les platz netz.
(Rabelais: 74)

Бог велики створио је небеска тела, а ми са тањира полизасмо јела. (Рабле I: 41)

Или:

Hume, Guillot! encores y en a il un pot. (Rabelais: 74)

Држи повуци, соме! – На теби ће кола да се сломе! (Рабле I: 40)

Звучне су, али не и римоване Раблеове реплике:

Hen, hen! il est à une aurette, bien drappé et de bonne laine.

Mon compaignon, couraige! (Rabelais: 76)

Винавер, међутим, и ту римује:

Богме на једно је уво и од добре је чоје!

Зна, како се капе кроје!

Само храбро, пиле моје! (Рабле I: 41)

Четири Раблеове реплике као да представљају праву строфу, са парном римом:

Ainsi se feist Jacques Cueur riche.

Ainsi profitent boys en friche.

Ainsi conquesta Bacchus l'Inde.

Ainsi philosophie Melinde. (Rabelais: 74)

Винавер адекватно преводи ова четири „стиха“, модификујући први,

управо због риме, па Jacques Cueur, тип богатог човека, постаје Срећко који, супротно народној изреци, проналази срећу крај друма:

Тако је Срећко нашао срећу крај друма.

Тако је под угаром шума.

Тако је Бахус освојио Индију.

Тако филозофија Мелиндију. (Рабле I: 40)

Анафорично понављање прилога *ainsi/мако* и рима стварају праву бурлескну песмицу, која би могла да се пева у париским крчмама. Међутим, као да се занео, Винавер својој песмици додаје још римованих стихова: Мала киша велики ветар обали, дуго ниће громове спали. (Рабле I: 40)

У неким играма речи извршена је замена културолошких појмова. Тако, игра речи (*contrepètrie*) *je у suis maistre passé / je suis prebstre Macé* (Rabelais: 76), у српском тексту је најпре адекватно преведена, мајстор од заната, а затим је и ту извршена замена, не гласова, већ речи, бурлескно травестирајући српску пословицу Без алата нема ни заната, која у српским Пијаним разговорима гласи: Без заната нема ни алата! (Рабле I: 41)

Шест Раблевих игара речи није пренето у српски текст. Неке од њих остале су непреведене, јер су засноване на полисемичним француским речима, попут реплике: *Si je montais aussi bien comme j'avalle, je fusse pieç' à hault en l'aer!* (Rabelais: 74) Глагол *avaller* значио је гутати, али и силазити. Винавер преводи само једно значење: Да могу тако да се пењем, као што спуштам, био бих већ високо у ваздуху. (Рабле I: 40) Иако чињеница да глагол није употребљен у повратном облику даје наговештај да се ту спушта нешто друго, а не сам говорник, реплика је ипак само делимично преведена.

На сличан начин Рабле се игра и латинским речима, па један од попилица каже: *Je ne boy en plus qu'une esponge*, а други му одговара: *Et je, tanquam sponsus*. (Rabelais: 74) Један пије као сунђер, а други као муж. Логичка веза је слаба, али је сличност у графички, па и у изговору, између *esponge* (од латинског *spongia*) и *sponsus* довољна да насмеје читаоца Раблеове епохе. Будући да Винавер све латинске речи и реченице у изворном тексту оставља нетакнуте, српски читалац се не може смејати Раблеовој игри овим речима. Он

ће се смејати само пијаним људима који изговарају бесмислице.

Неке Раблеове игре засноване су на звучности, попут реплике: *L'appetit vient en mangeant, disoyt Angest de Mans; la soif s'en va en beuvant.* (Rabelais: 76) Гомилање назалног вокала [ã]⁶ врло сликовито, или пре, звучно, представља човека толико пијаног да више није у стању да говори разговетно, већ заплиће језиком. У преводу, опет, види се само човек који трабуња којешта: Једеш ли, апетит дође с јелом, казао је Анђелко из Манса; а ја велим: жеђ прође с пићем. (Рабле I: 41)

На сличан начин Рабле звуком приказује и малу количину вина која је остала у чаши, флаши, бурету... У реплици *Diriez vous q'une mousche y eust beu?* (Rabelais: 76) гомилају се затворени вокали [i], [u] и [y] при чијем изговору су усне само делимично растворене (потпуно супротно од разјапљених уста Раблеових јунака), па се стиче утисак сркања. Асонанца на крају реченице на најзатворенијем вокалу [y], заиста дочарава читаоцу слику муве која пије последње капи вина. Винавер, поново, преводи само значење: Није га остало ни колико да мува сркне! Реците по души. (Рабле I: 42)

Игре речи засноване на фонолошким, морфолошким и семантичким специфичностима француског и латинског језика дословно су непреводиве. Међутим, Винавер ту непреводивост успешно решава помоћу преводилачких поступака супституције и компензације: он негде француску игру речима и звуком замењује игром на српском, или пак, пропустивши да пренесе игру на једном месту, ствара је на другом, тамо где је у изворном тексту нема, играјући сопствену игру, сопственим језиком.

Поводом Винаверовог превода Раблеовог романа занимљиво је да у Пијаним разговорима нема много нових, измишљених речи – само шест (непилица, неполив, ушкембарити, мамиврч, заврч, непрегорник). Ове речи и нису толико смешне, можда зато што пијаним људима некако и приличи да измишљају разне ствари, па и речи.

Говорећи о улози листа у Раблеовом роману Серж Гофар Пијане разговоре назива енигматичном листом, јер је читаоцу остављено да замишља ликове (говорнике) и да сам допуњава смисао њихових речи:

6 Графије у овој реплици су различите, али се све исто изговарају: [ã].

Читалац ту открива вербалну битку између невидљивих званица, стенографску листу са вишеструким алузијама која је могла да послужи као либрето неком музичару, попут Клемана Жанекена. Наративни ток који обезбеђује разумевање и открива један свет, постаје тако танан, да читаоцу оставља пуну слободу да сам створи слике протагониста и одреди смисао њихових речи на основу сопственог искуства. (Goffard 1996: 303)

Та слобода коју Рабле даје читаоцу појачава комични ефекат ове „пијане“ листе. Она је смешна најпре зато што је смешна већ и сама ситуација: пијанка – много пијаних људи на једном месту који уз звекет чаша, пехара и врчева изговарају бесмислице. Звучност, игре речи и алузије на познате људе и догађаје додатно су насмејавали Раблеове савременике. Српски читалац већину тих алузија и игара не разуме, али нимало не заостаје у смеху за Раблеовим савремеником. Поред тога што се смеје самој ситуацији, нелогичном следу реплика и игара речи (на српском језику), за Винаверовог читаоца постоји још неколико извора комике. Он ће бити изненађен латинским речима и реченицама, а етноцентрични елементи шокираће га још више.⁷ Присуство великог броја речи, израза, па и пословица из наше културе (биће дана за мегдана, ломити јадац, кројити неком капу, на мени се ломе кола, не налази се срећа крај друма, бити мајстор од заната, без алата нема ни заната итд.) створиће код српског читаоца неверицу, па ће се он још и због тога смејати.

Присуство ових етноцентричних елемената, међутим, не значи да је и превод етноцентричан⁸. Ови елементи можда „упадају у очи“, али никако не сме да се занемари чињеница да је Винавер дословно и адекватно превео три четвртине Раблеовог текста, да је у српски текст пренео 82% игара речи и алузија, и тиме омогућио да и пред очима (или пре, у ушима) српског читаоца искрсне јасна (звучна) слика веселе пијанке коју је Незајаз приредио у част новом животу.

Као што стално једу, Раблеови јунаци стално и пију. Храна и пиће су

7 На пример: Дед, на искап ту чашу, живо! / Нека руке нек долива, биће још дана за мегдана! / На теби ће кола да се сломи! / Зна, како се капе кроје! итд.

8 Етноцентричан превод је превод који текст своди на своју културу, на њене норме и вредности, а све што је страно одбацује или присваја искључиво ради поседовања, ради обогаћивања своје клтуре и језика.

свеприсутни и, уз разговор, представљају неку врсту везивног ткива у роману, јер повезују бројне дигресије и различите догађаје. Вински хумор, међутим, не ствара комични ефекат у толикој мери у коликој га ствара кухињски хумор. Читалац се не смеје тако много, ни тако гласно. Он је пре фасциниран попијеном количином и чињеницом да јунаци непрестано пију, али да се скоро никад не напију. Они се ни не могу напити, јер је жеђ коју осећа Раблеов *homo bibens* неутољива. Зато вински хумор у роману ни не доживљава трансформације попут кухињског хумора, где обиље прелази у преобиље, а весела гозба се претвара у прождирање које изазива мучнину. Вински хумор је увек исти. Храна је у роману често повод за разговор и авантуру, или пак носи симболично значење (гутање знања, примање света у себе, прихватање света), али је често и сама себи циљ (прождрљивост свих оних чудовишта из Четврте књиге). Вино никада није само себи циљ. Оно до краја носи своју симболику сажету у последњој речи Божанске Боце, ТРИНКАЈ, која бурлескно обједињује физичку и метафизичку жеђ човека ренесансе.

ЛИТЕРАТУРА

Goffard, Serge (1996). *Fonctions et valeurs des listes dans le Gargantua et le Pantagruel. Ordre et désordre dans la civilisation de la Renaissance*. Saint-Etienne : Université de Saint-Etienne.

Huguet, Edmond (1925-1967). *Dictionnaire de la langue française du seizième siècle*, Paris: Librairie ancienne Edouard Champion.

Jeanneret, Michel (1990). *Parler en mangeant. Etudes rabelaisiennes*. XXI. Genève: DROZ.

Rabelais (1995). *Œuvres complètes*. Édition établie par Guy Demerson. Paris: Seuil.

Rabelais, François (1994). *Gargantua*. Introductions, variantes et notes par Gérard Defaux. Paris: Le Livre de Poche.

Бахтин, Михаил (1978). *Стваралаштво Франсоа Раблеа и народна култура средњег века и ренесансе*. превод Иван Шоп и Тихомир Вучковић. Београд: Нолит.

Караџић, Вук Стефановић (1969). Српски рјечник. Београд: Нолит.
Рагле, Франсоа (1989). Гаргантуа и Пантагруел. Прев. Станислав
Винавер. Београд: Самостално преводилачко издање К. Винавера, С. Винавера
и др.
Речник српскога језика (2007). Нови Сад: Матица српска, Нови Сад.

Tatjana Djurin

RABELAIS' HOMO BIBENS AND TRANSLATION OF REVELRY

Summary

Wine and thirst are some of the crucial parts of Rabelais' novel *Gargantua and Pantagruel*. In his own particular way, Rabelais is constantly alternating a constitution and a breakdown in balance of human's spirit and body, so his characters feel the thirst that is physical and metaphysical in a same time. That kind of thirst gets quenched in two ways: by learning about the world and drinking. There are ten big revelries in the novel, of which the most famous is the one Grandgousier puts together to celebrate the birth of Gargantua - "Drunken Conversations". This may well be the culmination of the wine humor; enigmatic, loud and noisy sets of discourses between the invitees who are celebrating and honoring the new life, and it presents an enormous challenge for every translator because of its sonority, word plays and allusions. There are numerous translation methods analyzed in the article about Serbian translator Stanislav Vinaver, among which dominates the literal type of translation.

Key words: Rabelais, Vinaver, translation, wine, humor, list.